

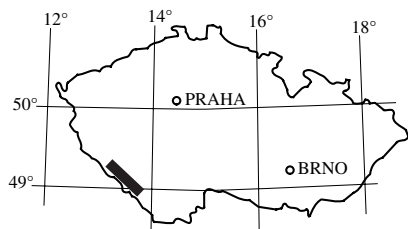
NOVÝ VÝZKUM RAŠELINIŠŤ NA ŠUMAVĚ

New research of the peat bogs in the Bohemian/Bavarian Forest (Šumava Mts.)

EVA BŘÍZOVÁ – PAVEL HAVLÍČEK

Česká geologická služba, Klárov 3/131, 118 21 Praha 1

(22-33 Kašperské Hory, 32-11 Kvilda)

Key words: Quaternary, organic sediments, pollen analyses, radiocarbon dating, peat bogs, stratigraphy, Bohemian/Bavarian Forest – Šumava Mts., Bohemia, Czech Republic

Abstract: The organic sediments in the Bohemian/Bavarian Forest were evidenced and considered. The peatbog sediments on the map sheets Kvilda (22-334) and Borová Lada (32-112) are the subject of palynological investigation and Quaternary-geological mapping. Several samples of the localities were taken to be radiocarbon-dated (Gd: Radiocarbon Laboratory Silesian Technical University, Gliwice, Poland).

Results of pollen analysis (or study of macroscopic plant remains) are used for the reconstruction of vegetational evolution in the Bohemian/Bavarian Forest. Sediments of the lakes (Černé, Čertovo, Plešné, Prášílské lakes) and peat bogs provide information on the origin and evolution (even vegetational) of this area.

The Bohemian/Bavarian Forest are a had until now had a limited amount of suitable palynological data; the evolution since the last glacial stage has been recorded at the Bavarian locality of Haidmühle (STALLING 1987). Further information on peat bogs is summarized in the papers of DOHNAL et al. (1965) and SUCCOW and JESCHKE (1986). More recent palynological analyses were carried out in the Bohemian/Bavarian Forest foot-hills (RYBNÍČKOVÁ 1973, RYBNÍČEK – RYBNÍČKOVÁ 1974) and in the Bohemian/Bavarian Forest (SOUKUPOVÁ – SVOBODOVÁ – JENÍK 2001).

Úvod

Pro rekonstrukci vývoje vegetace na Šumavě je využíváno výsledků pylové analýzy (případně studia makroskopických částí rostlin). Informace o vývoji (i vegetačním) tohoto území poskytují sedimenty šumavských jezer a rašelinišť.

Oblast Šumavy měla donedávna pro tyto účely velmi málo palynologických údajů; údaje o vývoji od posledního glaciálu po dnešek pocházejí z bavorské lokality Haidmühle (STALLING 1987). Další informace o rašeliništích jsou shrnuty v pracích DOHNAL et al. (1965), SUCCOW a JESCHKEHO (1986). Novější pylové analýzy byly prováděny v Předšumaví (RYBNÍČKOVÁ 1973, RYBNÍČEK – RYBNÍČKOVÁ 1974) a v poslední době již na území centrální části (SOUKUPOVÁ et al. 2001). Pyloanalytické zhodnocení 0,26 m profilu Jezerní slati bylo uskutečněno s výzkumy geochemický-

mi a datováním metodou ^{210}Pb (VILE et al. 1995), později byla stejným způsobem zpracována Rybářská slať.

Palynologický zájem autorů se týkal i jezerních sedimentů: Černého (BŘÍZOVÁ 1996, ŘEHÁKOVÁ 1991 – rozsivky), Čertova (BŘÍZOVÁ 1996) a Plešného jezera (BŘÍZOVÁ 1999). Analyzované uložení (mocnosti 1,15 m a 0,8 m) jsou stratigraficky řazeny do mladšího subatlantika stejně jako svrchní část rašeliniště Jezerní slať.

V roce 2003 jsme měli možnost začít kvartérně-geologický a palynologický výzkum v rámci geologického mapování NP Šumava, zatím na listech map 1 : 25 000 Kvilda (22-334) a Borová Lada (32-112). Dosud zjištěné výsledky výzkumu budou tak moci být srovnány s novými nálezy.

Předběžné výzkumy

V rámci kvartérních výzkumů bylo navštíveno a mapováno 8 rašeliništních komplexů (viz Popis sedimentů) a zde byly odebrány vzorky pro pylové analýzy a radiokarbonová datování společně s fotografickou dokumentací. Několik vzorků bylo odesláno na radiokarbonové určení stáří (^{14}C) do laboratoře do polské Gliwice (Gd: Radiocarbon Laboratory Silesian Technical University, Gliwice; Polsko). Vzorky pro palynologický výzkum jsou zpracovávány v laboratoři ČGS Praha, postupně budou vyhodnocovány a výsledky používány k rekonstrukci vývoje vegetace, v geologickém mapování a při rekonstrukci geomorfologického vývoje krajiny.

Popis sedimentů

Černohorský močál I (BL1)

List Borová Lada 32-112

Mocnost – vrtáno do 2,10 m, nedosaženo podloží, odkryv ve výkopu.

- 0–0,30 m neodebíráno, drn
- 0,30–1,30 m tmavě hnědá rašelina s makrozbytky, silně stlačená a rozložená
- 1,30–2,10 m tmavě hnědá rašelina, silně stlačená, více rozložená.

Odebráno 35 vzorků na pylovou analýzu (PA) a 5 na ^{14}C – radiokarbonové datování (BL 1/1, hloubka 0,35–0,40 m, Gd; BL 1/2, hloubka 0,85–0,90 m, Gd; BL 1/3, hloubka 1,20–1,25 m; BL 1/4, hloubka 1,60–1,65 m; BL 1/5, hloubka 1,95–2,00 m, Gd).

Černohorský močál II (BL2)

(Černý potok = Teplá Vltava)

List Borová Lada 32-112

Mocnost – 0–1 m neodebíráno, profil k analýze 1–1,70 m
1–1,20 m tmavě hnědá, středně stlačená rašelina
s makrozbytky
1,20–1,60 m tmavě hnědá až černá, více stlačená rašelina
s makrozbytky
1,60–1,70 m světle hnědá, silně stlačená rašelina, mírná
příměs písku z podloží
1,70 m a dále jílovitopísčité eluvium krystalinika.
Odebráno 14 vzorků na PA a 3 na ¹⁴C (BL 2/1, hloubka
1–1,20m, Gd; BL 2/2, hloubka 1,40–1,50 m, Gd; BL 2/3,
hloubka 1,60–1,70m, Gd).

Pramenská slať (BL3)

Pramen Vltavy

List Borová Lada 32-112

Mocnost – 0,60 m

0–0,05 m nerozložená hrabanka s rašeliníkem (*Sphagnum*), rezavě hnědá sypká
0,05–0,25 m tmavě hnědá, více rozložená, stále dost sypká
rašelina
0,25–0,35 m tmavě hnědá až černá, stlačená rašelina
0,35–0,40 m rašelina s příměsí písku (zvětralá hornina)
0,40–0,60 m báze, šedé jílovité hrubě zrnité písky, krystalinikum.

Odebráno 8 vzorků na PA a 2 na ¹⁴C (BL 3/1, hloubka
0,05–0,10 m, Gd; BL 3/2, hloubka 0,35–0,40 m, Gd).

Zhůřská slať (K1)

List Kvilda 22-334

Mocnost – 0,60 m

0–0,55 m světle hnědá prokořenělá rašelina, celkem
stlačená a rozložená, příměs písku
0,55–0,60 m báze, rašelina s velkou příměsí písku a jílu.
Odebráno 12 vzorků na PA a 2 na ¹⁴C (K 1/1, hloubka
0-0,10 m, Gd; K 1/2, hloubka 0,60 m, Gd).

Ranklovská slať (K2)

List Kvilda 22-334

Mocnost – 0,60 m

0–0,15 m světle hnědý málo rozložený rašeliník
0,15–0,30 m více světle hnědá rozložená a stlačená rašelina
s makrozbytky
0,30–0,60 m tmavě hnědá více stlačená rašelina se dřevy.
Odebráno 12 vzorků na PA a 3 na ¹⁴C (K 2/1, hloubka
0,05–0,12 m, Gd; K 2/2, hloubka 0,25–0,30 m, Gd; K 2/3,
hloubka 0,55–0,60 m; Gd).

Mezilesní slať (K3)

List Kvilda 22-334

Mocnost – 1,55 m

Umělý zářez v rašeliníšti s potokem

0–0,05 m nerozložená tmavě hnědá rašelina s rašeliní-
kem a makrozbytky
0,05–0,55 m tmavě hnědá více stlačená prokořenělá raše-
lina s makrozbytky
0,55–1,55 m tmavě hnědá až černá silně stlačená rašelina
s makrozbytky.

Odebráno 32 vzorků na PA a 5 na ¹⁴C (K 3/1, hloubka
0,05–0,10 m, Gd; K 3/2, hloubka 0,55–0,60 m, Gd; K 3/3,

hloubka 0,95–1,00 m, Gd; K 3/4, hloubka 1,30–1,35 m,
Gd; K 3/5, hloubka 1,55–1,60 m, Gd).

Jezerní (Kvildská) slať (K4)

List Kvilda 22-334

Mocnost – 0,60 m

0–0,20 m středně hnědá rašelina, málo rozložená, stla-
čená s makrozbytky
0,20–0,60 m hnědá více stlačená rašelina s makrozbytky,
s příměsí písku, hlavně na bázi
0,60 m a dále písčité podloží.
Odebráno 12 vzorků na PA a 2 na ¹⁴C (K 4/1, hloubka
0–0,10 m, Gd; K 4/2, hloubka 0,50–0,55 m, Gd).

Tetřevská slať (K5)

List Kvilda 22-334

Mocnost – 0,40 m

0–0,20 m středně hnědá, méně rozložená rašelina
s makrozbytky
0,20–0,40 m tmavě hnědá, více rozložená rašelina s mak-
rozbytky, na bázi světlejší hnědá
0,40 m a dále podloží šedé jílovité písky, úlomky krystali-
nika (eluvium).

Odebráno 8 vzorků na PA a 2 na ¹⁴C (K 5/1, hloubka
0–0,10 m, Gd; K 5/2, hloubka 0,35–0,40 m, Gd).

Souhrn

Po delším přerušení práce na Šumavě mají autoři opět možnost pokračovat ve svých výzkumech rašeliníšť a jezer (hlavně palynologie). V roce 2003 začal kvartérně-geologický a palynologický výzkum v rámci geologického mapování NP Šumava (Kvilda 22-334 a Borová Lada 32-112).

Bylo navštíveno a mapováno 8 rozsáhlých rašeliníštních komplexů: Černoohorský močál I (BL1), Černoohorský močál II (BL2), Pramenská slať (BL3), Zhůřská slať (K1), Ranklovská slať (K2), Mezilesní slať (K3), Jezerní (Kvildská) slať (K4), Tetřevská slať (K5). Z těchto lokalit byly odebrány vzorky pro pylové analýzy a radiokarbonová datování.

Pro rekonstrukci vývoje kvartéru je kromě výsledků geologického mapování využíváno výsledků pylové analýzy (případně dalšího paleobotanického studia). Informace o vzniku a vývoji (i vegetačním) tohoto území poskytují sedimenty šumavských jezer a rašeliníšť.

V poslední době již na území centrální části byly prováděny ekologické a paleobotanické výzkumy (např. SOUKOPOVÁ et al. 2001). Tyto výzkumy budou moci být srovnány s novými výsledky kvartérně-geologického mapování na uvedených listech a využity pro řešení otázek vzniku některých fenoménů na Šumavě.

Literatura

- BŘÍZOVÁ, E. (1996): Palynological research in the Šumava Mountains. – *Silva Gabreta*, 1, 109–113. Vimperk.
BŘÍZOVÁ, E. (1999): Sedimenty ledovcových jezer Šumavy a Krkonoš (pylová analýza). – *Zpr. geol. Výzk. v Roce 1998*, 128–129. Praha.
DOHNAL, Z. et al. (1965): Československá rašeliníště a slatiníště. – *Academia*. Praha.